

Kerék-Bárczy Szabolcs: Szuverenitás és nemzeti érdekképviselet

Az Orbán-kormány hivatalba lépése óta furcsa háborúk sorozatába rángatta bele az országot. Furcsákba, mert liberális demokráciák csak azok ellen folytatnak harcot a törvény eszközeivel, akik a liberális demokráciát fenyegetik: a terroristák, a korruptak, az oligarchák, a csalók, a hatalom kizárólagos megszerzésére törők ellen. Demokraták nem háborúznak stratégiai szövetségeseik, vagy a velük jogszerű szerződéses kapcsolatban lévők ellen. Orbánék mégis ez utóbbit teszik. Úgy tüntetik fel magukat, mintha verejtékes küzdelmük a nemzeti szuverenitásunk megőrzéséért folytatott emberfeletti erőfeszítés lenne, s aki ezt nem támogatja, az a magyar érdekek ellensége. Ez azonban hazugság.

A demokrácia vezetőinek elsődleges feladata a nemzeti érdekek képviselete. Úgy, hogy hozzájárulnak az ország területi épségének megőrzéséhez, gazdasági és társadalmi gyarapodásához, békés és kölcsönös előnyökre épülő kapcsolatok kialakítására törekednek más népekkel, illetve erősítik az ország tekintélyét a világban. Kézzelfogható adatok azt mutatják, hogy az elmúlt másfél évben Magyarország hitelessége lenullázódott; gazdasági teljesítményünk folyamatosan romlott, nem nőtt a társadalmi szolidaritás érzése, nem lett tisztakezűbb az állam működése, nem lettek jobb minőségűek a közszolgáltatások, nőtt a korrupció, és az ország versenyképessége egy cseppet sem javult. Nem csak itthon vagyunk egyre többen olyanok, akik a demokrácia drámai leépülését tapasztaljuk, hanem ezt igazolják vissza a nemzetközi politikai, gazdasági és értelmiségi körök is: rendszerváltozáskori presztízszünk mára elporladt. Ebben a korábbi kormányoknak is szerepük volt, ám bátran leszögezhethetjük, hogy az elmúlt másfél évben a nemzeti érdekeinkkel ellentétesen cselekvő kormánya volt és van Magyarországnak.

Egyetlen abszolút független állam sem létezik; a nemzeti szuverenitás mindig csak az adott korban értelmezhető, relatíve más államokhoz, a nemzeti érdekek függvényében. Amikor huszonegy éve elhatároztuk, hogy a demokratikus nemzetek közösségéhez kívánunk csatlakozni, akkor olyan döntést hoztunk, hogy a korábbi, javarészt külső hatalmak által ránk kényszerített együttműködési rendszerből átlépünk egy összetett, liberális demokráciák által létrehozott szövetségi rendszerbe. 1990 előtt olyan intézményeknek voltunk tagjai, amelyek jelentősen korlátozták önálló döntéseinket, és a saját magunk jövőjét nem demokratikusan gondolkodó személyek és mechanizmusok határozták meg. Vagyis szuverenitásunk az adott kor demokráciáihoz képest rendkívüli mértékben limitált volt. S ez az erősen korlátozott (egy-egy időszakban teljesen elveszett) szuverenitás nyilván hasonló mértékű nemzeti érdekérvényesítést tett lehetővé számunkra.

Aztán új stratégiai szövetségeseink transzatlanti családjában részünk lehetett a lehető legkiteljesedettebb szuverenitás élményében: a liberális demokráciák ugyanis együttműködnek egymással, szabályozott döntéshozatali folyamatokon keresztül, viták során érlelik ki a döntéseiket, és amellet, hogy kötelezettségeket rónak egymásra, a kölcsönös függőség és egymásrautaltság felismerésével segítik is egymást. Itt már a szuverenitás adottság, amelynek kiteljesítését a nemzeti érdekérvényesítés szolgálja. Ez a demokratikus együttműködés ethosza; olyan irány és törekvés, amely felé el kívánnak mozdulni a demokráciák. Ezt mutatja a múlt heti EU-csúcs is, amely ugyan nem tett meg mindent az unió pénzügyi stabilitásának biztosítása érdekében, de legalább abba az irányba indult el.

A demokráciák együttműködéséről csak a végtelenül naivak vagy ostobák várják el, hogy ott mindenki egyenlő. Nyilván minden állam a saját érdekeinek lehető legteljesebb érvényesítésére törekszik, s a nagyobb, erősebb országok értelemszerűen eredményesebbek lehetnek e téren. Ám a demokráciák nem mások leigázására törekednek. Ugyanakkor a saját társadalmukon belül együttműködő kultúrával rendelkező, konszenzusra, integrációra törekvő nemzetek lakosság számuknál, nemzeti jövedelmük nagyságánál lényegesen komolyabb befolyásra is szert tehetnek a nemzetközi közösségben, ahogy ezt a skandináv vagy Benelux államok példája is bizonyítja. A szuverenitás tehát nem csupán jogi vagy gazdasági kérdés, hanem jelentős mértékben kulturális is.

Mindebből következik, hogy a szuverenitás milyenségét egy demokráciában csak úgy érdemes megítélni, hogy az mennyiben szolgálja a nemzeti érdekek képviselését. Nyilván ennek megítélése a társadalom és vezetőinek a dolga. Mondhatjuk például azt, hogy szívesen átadjuk bizonyos, az ország költségvetésével kapcsolatos döntések jogát Brüsszelnek, ha cserébe több pénzügyi támogatást, a közös döntésekbe való nagyobb beleszólást kapunk az Uniótól. De mérlegelhetünk másként is. A lényeg, hogy vitázzunk ezekről a kérdésekről, minél szélesebb körben és demokratikus keretek között. Vitáink során azonban tartsuk szem előtt, hogy demokratikus közösségben élünk, ahol nem egymás legyőzése, hanem meggyőzése a feladat. Ebben a globalizált világban mindenki lehet győztes: csak akkor válhatunk mi is sikeres országgá, ha partnereink is érdekeltek ebben, mert közben ők is – ha nem is feltétlenül ugyanolyan mértékben – gyarapodhatnak.

A magyar kormány akkor, amikor ostoba és önző kakaskodásból megvétóz egy fontos európai döntést, erodálja tekintélyünket a nyugati világban. Amikor a feszültség élezésére törekszik minden fontos szövetségesünkkel közeli és távolabbi szomszédságunkban, vagy érthetetlen okokból emel a stratégiai szövetséges szintjére diktatúrákat, akkor ezzel ugyanúgy a nemzeti érdekeinket ássa alá, mint amikor leépíti a demokráciát vagy a fizetőképességünket teszi kockára. És mivel a nemzeti érdekérvényesítő képesség kiemelt módon hat a szuverenitásra, a kör be is zárul. Egy megroppant hitelességű ország sok jóra ne számíton a szövetségesektől sem. Saját magunk legnagyobb ellenségei vagyunk. Nem idegen hatalom, hanem a magyar kormány és annak mai feje is az oka annak, hogy húsz évvel a rendszerváltozás után sokkal gyengébbek vagyunk, mint lehetnénk, és az elmúlt évben nem növeltük, hanem csökkentettük érdekérvényesítő képességünket. Erről és az ebből a helyzetből kivezető útról folytassunk érdemi vitát egymással. Akár részt vesz ebben az uralkodó hatalom, akár nem: velük vagy nélkülük, Magyarország erősítésén és hitelességének visszaszerzésén kell munkálkodnunk.

(A szerző a Szabadság és Reform Intézet igazgatója)

Megjelent az Élet és Irodalom 2011. december 16-ai számában